

Судова мистецтвознавча експертиза

Олексій Дібіков

судовий експерт, Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3298-4144>, e-mail: aleksdibik@gmail.com

Судова мистецтвознавча експертиза є важливою галуззю судової практики, яка поєднує методи мистецтвознавства з правовими аспектами. Проаналізовано різні методи (художній аналіз, рентгенівське вивчення, хроматографія та аналіз матеріалів), що застосовуються для визначення автентичності мистецьких творів та розв'язання судових справ, пов'язаних із мистецтвом. Особливу увагу приділено міжнародному виміру цієї галузі та її значенню для захисту культурної спадщини на світовому рівні.

Ключові слова: *судова мистецтвознавча експертиза; методи дослідження; правовий контекст; міжнародний вимір; культурна спадщина; автентичність.*

Judicial Art Forensic Examination

Oleksiy Dibikov

Forensic art expertise is an important field of legal practice that combines methods of art history with legal aspects. Within this discipline, works of art are examined to determine their authenticity, authorship, technique, and historical and cultural value. Various methods are analyzed, including artistic analysis, X-ray examination, chromatography, and material research. These methods contribute to the effective resolution of court cases related to forgery, theft, and smuggling of art objects. Special attention is given to the international dimension of forensic art expertise and its role in preserving cultural heritage on a global scale.

Keywords: *judicial art forensic examination; art analysis methods; legal implications; international collaboration; cultural heritage preservation; authenticity assessment.*

Судова мистецтвознавча експертиза є самостійною галуззю судової експертології, що інтегрує знання мистецтвознавства, криміналістики, права та спеціальних технологічних методів. Її основною метою є розв'язання завдань, пов'язаних з дослідженням художніх творів, для отримання доказової інформації для судового процесу.

Об'єктами мистецтвознавчої експертизи можуть бути:

- живопис, графіка, скульптура;
- вироби декоративно-ужиткового мистецтва;
- архітектурні об'єкти та пам'ятки;

- старовинні книги, рукописи, релігійні та культові предмети.

Основні завдання судової мистецтвознавчої експертизи:

- установлення авторства твору;
- ідентифікація техніки виконання, використаних матеріалів;
- визначення історико-культурної належності та дати створення;
- виявлення підробок, фальсифікацій, копій;
- визначення ринкової та історико-культурної вартості об'єкта.

Мистецтвознавча експертиза поєднує комплекс методів:

- *візуально-стилістичний аналіз* — оцінювання композиції, кольорової гами, форми, стилістики;
- *іконографічне дослідження* — вивчення зображуваних сюжетів у контекст традицій певної культури;
- *фізико-хімічні методи* — рентгенографія, інфрачервоне та ультрафіолетове дослідження, спектральний та хімічний аналіз матеріалів;
- *хроматографія* — застосовується для аналізу пігментів і лаків;
- *документальне вивчення* — аналіз архівних матеріалів, записів, етикеток, супровідних документів.

Процедура проведення експертизи містить:

- приймання об'єкта дослідження;
- проведення попереднього огляду;
- вибір методик дослідження залежно від завдання;
- оформлення обґрунтованого письмового висновку з графічним та фотоілюстративним матеріалом.

Результати експертизи можуть бути використані в судовому провадженні як докази, мають високу доказову силу, однак підлягають оцінюванню з боку суду.

Проблеми та виклики мистецтвознавчої експертизи:

- нестача фахівців із комплексною підготовкою;

- недостатня нормативна база і відсутність методичних стандартів;
- високий рівень фальсифікацій на ринку мистецтва;
- відсутність системного обміну даними між експертними установами.

Судова мистецтвознавча експертиза сприяє:

- захисту культурної спадщини;
- боротьбі з міжнародним незаконним обігом мистецьких цінностей;
- реалізації міжнародних конвенцій ЮНЕСКО;
- формуванню глобальної експертної спільноти.

Перелік джерел посилання

1. Губа К. Мистецтвознавча експертиза як засіб захисту культурної спадщини. *Судова експертиза*. 2016. № 1. С. 45—50.
2. Ковальова Н. Судова мистецтвознавча експертиза: проблеми та перспективи. *Право і суспільство*. 2018. № 2. С. 96—100.
3. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 р. № 1805-III (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text> (дата звернення: 02.04.2025).
4. Пшенична Н. Судова експертиза предметів мистецтва: методологія та практика. Київ, 2019. 228 с.
5. Конвенція про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню і передачі права власності на культурні цінності від 14.11.1970 р. / ратифік. із заявою Указом Президії ВР УРСР від 10.02.1988 р. № 5396-X. URL: https://zakon.cc/law/document/read/995_186 (дата звернення: 02.04.2025).